

Enhet/Avsändare

KS Strategisk samhällsutveckling
Pirjo Linna

Datum

2019-04-26

Ärendenummer

KS-2019-00225-5

Regeringen

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar angående Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Dnr Ku2018/02102/DISK

Inledning

Sundsvalls kommun yttrar sig över förslaget till en ny myndighet enligt förslaget trots att kommunen inte har svarat på det tidigare slutbetänkandet som MR-delegationen lämnade *Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter* (SOU 2010:70).

Förenta Nationerna och Europarådet har vid upprepade gånger under flera års tid kritiserat Sverige för bristande mänskliga rättigheter på flera olika områden och att lagstiftningen inte följer eller går för långsamt framåt med de åtaganden som Sverige har undertecknat i form av MR-konventioner. Även lokala myndigheter får kritik och FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter är oroad över att lokala myndigheternas medvetenhet om skyldigheterna är begränsad i den senaste rapporten som kom ut 2016.

Sundsvalls kommun har, som lokal myndighet, tagit ansvar för en del av de punkter som främjar ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter genom att arbeta konkret på flera olika områden som lyfts fram av Förenta nationernas ekonomiska och sociala råd. Några av de positiva aspekter som nämns i den senaste rapporten har förverkligats på kommunal nivå även om mycket återstår att göra.

Postadress

Sundsvalls kommun
851 85 Sundsvall

Telefon växel
060-19 10 00**Webb/E-post**

www.sundsvall.se
sundsvalls.kommun@sundsvall.se

Plus-/Bankgiro

Pg 125880-5
Bg 5989-2810

Organisationsnr.

212000-2411

Några av dessa är inrättandet av ett råd för social hållbarhet, behandling av utsatta EU-medborgare (Fead-projekt Make Sense), urfolksrättigheter, nationella minoriteter, romsk inkludering, funktionshindersfrågor, jämställdhetsintegrering, hbtq-certifiering och pågående arbete med barnkonventionens implementering.

En nationell myndighet för mänskliga rättigheter välkomnas av Sundsvalls kommun för att få stöd i utbildningsinsatser, information och rådgivning när det gäller mänskliga rättigheter och alla dess specialområden. Informations- och utbildningsbehovet är stort och ansvaret bör samordnas genom en myndighet med stor sakkunskap, tillgång till forskning och representation av civila samhället.

Sammanfattning

Sundsvalls kommun välkomnar en oberoende myndighet, Nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige. Utvecklingen av demokratin och mänskliga rättigheter är idag hotad av olika anledningar och arbetet behöver förstärkas på flera nivåer med stöd av en myndighet som har tillgång till forskning, specialister och bred förankring i det civila samhället.

Dessutom är det angeläget att Sverige får en röst genom att ackreditera denna institution till A-klass hos det internationella organet som bevakar mänskliga rättigheter i världen, Global Alliance of National Human Rights, GANHRI (tidigare ICC), enligt Parisprinciperna.

Utredarens förslag om styrelsens sammansättning, oberoende utnämning av generaldirektören samt inrättandet av Rådet för mänskliga rättigheterna får stöd av Sundsvalls kommun. Däremot vill vi anmärka att Rådets sammansättning ska vara i enlighet med Parisprinciperna utan att några gruppers intressen går före andras. Eftersom diskrimineringsgrunderna enligt Genève-konventionen och diskrimineringslagen redan i dag bevakas olika från statens sida i och med att vissa grunder har en egen myndighet och andra inte, bör Rådets sammansättning vara jämlik och brett förankrad i det civila samhället utan inbördes prioritering eller politisk påverkan.

Granskningsuppdraget för myndigheten gentemot andra myndigheter och Riksdagen välkomnas. Uppföljningen av det arbete som sker på nationell nivå behöver samordnas och utbildning och rapportering av arbetet med mänskliga rättigheter utifrån konventionsåtaganden i Sverige välkomnas.

Urfolksfrågor som är ett öppet sår i statens behandling av samernas rättigheter behöver belysas från grunden av en oberoende myndighet för att komma närmare en lösning på den långvariga striden om godkännandet av ILO nr. 169-konventionen och nordiska samekonventionen. En fråga vars hantering under flera årtiondens tid kritiserats av FN och Europarådet.

Ett tydligt utbildningsansvar om mänskliga rättighetsfrågor som berör Sveriges konventionsåtaganden bör läggas på myndigheten och därmed även ett krav av tillgång till specialister som kan diskrimineringsgrunderna.

Institutionen för mänskliga rättigheter

Utredaren har belyst myndighetsstrukturen väl utifrån Parisprinciperna. Förslagets utformning för att skapa en så oberoende myndighet som det går i Sverige har i vår mening lyckats enligt utredarens förslag. Alla delar, ekonomin, styrelsens sammansättning och val samt politiskt oberoende generaldirektör är väl genomtänkta.

Institutionen ska lyda under regeringen och få sina direktiv därifrån även om Konstitutionsutskottet förordade Riksdagen som huvudman. Riksdagen föreslås genom lag kunna sätta vissa ramar för regeringens möjligheter att ge direktiv till och föreskrifter om institutionen.

Årliga rapporter välkomnas. Därmed blir det lättare att följa utvecklingen av MR-arbetet både nationellt och internationellt samt göra de ändringar i lagstiftningen som behövs med anledning av konventionsåtaganden. Kartläggningar kan dock samordnas och effektiviseras genom samarbete med andra myndigheter.

Förslaget bör ge förutsättningar att skapa en institution för mänskliga rättigheter som kan ackrediteras till klass A. Därmed kommer Sverige att få föra sin talan i offentliga internationella arenor och tas på allvar.

3.1.2 Ackreditering av MR institutioner hos GANHRI (tidigare ICC)

Det är anmärkningsvärt att Sverige har halkat efter i frågor om mänskliga rättigheter jämfört med andra länder i världen och är sämst i Norden när det gäller att inte ha en egen oberoende myndighet för mänskliga rättigheter enligt Parisprinciperna. Det är också angeläget att Sverige ansöker hos International Global Alliance of National Human Rights

Institutions (GANHRI) att Diskrimineringsombudsmannen åter kan tillhöra ackrediteringsklassen A med de ändringar som krävs av Parisprinciperna.

Det kan inte vara förenligt med de åtaganden som Sverige har genom att ha skrivit under Mänskliga rättighetskonventioner och att inte ha en oberoende instans som bevakar, för talan i internationella sammanhang, utbildar och granskar olika myndigheter. Den uppgiften har i praktiken fallit på den s.k. ”tredje statsmakten”, journalisterna. Att Sverige tillhör samma grupp när det gäller nationell oberoende MR-myndighet som diktaturen Azerbajdzjan, Rumänien och Bulgarien med flera och inte ens har yttranderätt i den internationella samarbetsorganisationen undergräver Sveriges anseende och försvagar Sveriges handlingskraft i frågor om mänskliga rättigheter internationellt sett.

4.2 Nationell mekanism enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Vi har en myndighet, Myndigheten för delaktighet, som har i uppgift att samordna funktionshinderspolitiken i Sverige och skynda på utvecklingen mot ett samhälle där alla kan delta oavsett funktionsförmåga. Vi har diskrimineringsombudsman som har ansvar för att behandla de enskilda diskrimineringsfallen inom detta politikområde och ganska ny diskrimineringsgrund – tillgänglighet.

I utredarens uppdrag ingår att utreda och lämna förslag på hur genomförandet av att främja och skydda enligt av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (artikel 33) ska ske.

Utredarens bedömning i frågan om att institutionens uppgifter som nationell mekanism inte bör skilja sig från de som följer av generella uppdrag till följd av Parisprinciperna är befogad.

4.3. Institutionens närmare uppgifter

Åtgärder inom kommuners och landstings ansvarsområden har institutionen möjlighet att lämna synpunkter och förslag till dem.

För närvarande bevakas mänskliga rättighetsfrågorna ojämnt över hela Sverige. I kommuner och regioner med antidiskrimineringsbyråer kan diskrimineringsfrågor få publicitet och kunskapsspridning genom kontakt

med media. I takt med nedskärningar och omstruktureringar av tidningar och lokal tv minskar bevakningen av lokala frågor ytterligare med flera steg.

Kommuner och regioner med ingen eller liten lokal bevakning av händelser och nyheter ger utifrån MR-perspektivet sämre förutsättningar för att saker ska lyftas och åtgärdas. Organisationer med antidemokratiska medel och syften får bättre klimat att sprida sitt budskap utan att frågorna uppmärksammas i ett större sammanhang, vilket kan påverka våra grundläggande värderingar och kunskaper eftersom ingen motpart finns tillgänglig. Utrymme för ”fake news” och påverkan utifrån växer.

Utbildningsansvar oklart

Ett exempel om bevakning av mänskliga rättigheter är frågor som berör nationella minoriteter och urfolket samerna. I flera undersökningar som gjorts av statliga myndigheter har det visat sig att arbetet som görs i förvaltningsområden, kommunerna och regioner/landsting, varierar stort beroende på hur mycket kommunerna/regionerna satsar personliga resurser och politisk styrning för att arbeta med frågorna, och inte hur mycket statsbidrag de får för merkostnader för implementering av minoritetslagen. Där det inte finns anställda med tydligt ansvar eller ansvarstagande politiker för åtagandens genomförande har ingen tagit ansvar och kommunerna har fått statsbidraget nedsänkt. Allas ansvar har blivit ingens ansvar som i många andra frågor som berör mänskliga rättigheter.

Västernorrland saknar en antidiskrimineringsbyrå och mediabevakningen har skurits ned väsentligt under senare år. På landsbygden opererar de odemokratiska krafterna sedan årtionden och vinner land för varje år som går mellan valåren.

Därför är en egen myndighet för mänskliga rättighetsfrågor mer än välkommen för de uppdrag som utredaren föreslår.

Rapportering om institutionens iakttagelser och bedömningar som offentliga handlingar och att de därmed är tillgängliga för allmänheten välkomnas.

En oberoende myndighet som har rätt att begära yttranden av och bevaka MR-frågornas status i kommuner utan att vara tillsynsmyndighet ökar det demokratiska sättet att arbeta lokalt och regionalt.

Kompetensen i MR-frågor hos anställda hos lokala myndigheter utanför storstadsområden, där det civila samhällets aktörer kan vara svagare och äldre, behöver förstärkas. När den myndighet som föreslås träda i kraft dessutom erbjuder utbildning, information och stöd ökar kompetensen och medvetenheten hos lokala myndigheter och allmänheten i dessa frågor, vilket också kan betyda att det civila samhället organiserar sig i en positiv bemärkelse i MR-frågor som berör dem.

6.3.2 Rådet för mänskliga rättigheterna

Representation i Rådet för mänskliga rättigheterna

Urfolks- och minoritetsrepresentation, språk och kultur

Sundsvalls kommun är ett förvaltningsområde för finska och samiska språken och har Sametinget som uppföljningsmyndighet. Om en kommun är ett förvaltningsområde för flera språk inklusive samiska behöver frågorna komma upp från flera olika perspektiv och utifrån allas mänskliga rättigheter.

Där kan Rådet för mänskliga rättigheter vara en brobyggare i frågor som berör flera intressenter och ämnesområden och hitta lösningar till frågor som är svåra att gå vidare med i dag, till exempel arbetet kring ILO nr 169-konventionen om urfolkens rättigheter och den nordiska samekonventionen. Enligt Sametinget angående ratificering av ILO nr 169-konventionen av Norge och Danmark har inga negativa verkningar kunnat konstateras mellan samer och icke-samer i dessa länder. I dag upplevs Norge som ett föregångsland när det gäller samernas mänskliga rättigheter i många avseenden.

Eftersom Sverige har fått återkommande kritik med anledning av statens behandling av urfolksfrågor välkomnas en opartisk institution som med nya ögon kan granska även Sametinget som myndighet på samma villkor som Riksdagen granskas i frågor som berör urfolksfrågor.

I förslaget ska rådet vara brett sammansatt och inkluderande och tankar om en representation av utbildningsområdet den europeiska stadgan av landsdels- eller minoritetsspråk välkomnas. Sverige har fått kritik för att inte följa minoritetsspråkstadgans intentioner och i många fall endast tillämpar de längsta nivåerna enligt Europarådet och i FN:s granskning.

Personalbehovet av minoritetsspråkstalare inom utbildningsväsendet och äldreomsorgen är i många kommuner och förvaltningsområden så

stort att kommunerna har vänt blickarna till Finland för att rekrytera anställda i bristyrken, likväl har Sundsvalls kommun gjort det. Skolan har svårt att hitta lärare i samiska språken och har stora svårigheter att verkställa rätten till modersmålsundervisning på grund av avsaknad av lärare. Samtidigt som kommunerna inom olika förvaltningsområden inte tömt alla möjligheter att verkställa och följa lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Representation av funktionshinderfrågor

Att Rådet för MR ska ha en särskild kompetens i frågan om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är naturlig enligt kraven om mångfald av representation av Parisprinciperna.

För närvarande delas funktionshinderfrågor på två (icke oberoende) myndigheter och en särskild kompetens ska även finnas inom i Rådet enligt utredarens förslag. Däremot saknar de övriga diskrimineringsgrunderna helt en egen myndighet, vilket inte bör tolkas att de är mindre viktiga att bevaka.

Därmed borde funktionsnedsättningsområdets bevakning både nationellt och internationellt med en oberoende MR-myndighet vara väl tillgodosedd.

Peder Björk
Kommunstyrelsens ordförande